

Standpunt Netbeheer Nederland Wetsvoorstel Voortgang Energietransitie

Inleiding

Nederland staat voor een grote opgave: hoe komen we naar een volledig duurzame energievoorziening? Voor ons liggen grote uitdagingen met betrekking tot de decentralisatie van de energievoorziening, grootschalige energiebesparing, de nieuwe (namelijk veel kleinere) rol van aardgas in de gebouwde omgeving en de grootschalige verduurzaming van energie-opwek, mede in internationaal perspectief. Dit stelt onze samenleving voor serieuze vraagstukken waar het gaat om het blijven waarborgen van de publieke belangen van betrouwbaarheid, betaalbaarheid en bereikbaarheid van het energiesysteem.

Netbeheer Nederland erkent dat het ministerie van EZ met het voorliggende wetsvoorstel op onder meer de onderdelen voor experimenten, voor investeringsplannen en voor kruisparticipaties bij TenneT en Gasunie, goede stappen vooruit zet. Dat heeft onze steun. We zijn het evenwel oneens met EZ dat er een artikel moet komen om de afbakening van de nevenactiviteiten van de netwerkbedrijven te regelen. Netbeheer Nederland is van mening dat er nog zo veel vragen zijn over de energietransitie, hoe we die moeten versnellen en wie daar wat in te doen heeft, dat een inperking van de rol van netwerkbedrijven nu niet aan de orde kan zijn.

Hieronder gaan wij dieper op deze positiebepaling in. Daarnaast bevat deze reactie ons assessment van de overige artikelen in dit wetsvoorstel.

De uitdaging

De energietransitie krijgt steeds meer momentum. In Parijs is een nieuw mondiaal klimaatakkoord gesloten en in Nederland heeft Urgenda in een rechtzaak het pleit gewonnen dat de Nederlandse overheid meer moet doen aan CO₂-reductie. In het kader van het Energieakkoord is recent afgesproken om het tempo van energiebesparing te versnellen. De ambities en doelstellingen zijn helder en laten geen twijfel over de noodzaak tot versnellen. Over de wijze waarop we de transitie vorm moeten geven en kunnen versnellen, is echter nog veel te verkennen:

- Hoe zorgen we dat consumenten en bedrijven de energievoorziening kunnen kiezen die zij willen zonder dat dit ten koste gaat van het hele energiesysteem?
- Hoe zorgen we dat in iedere lokale situatie de meest optimale keuze ten aanzien van de energievoorziening wordt gemaakt vanuit het oogpunt van duurzaamheid én vanuit het oogpunt van de totale maatschappelijke kosten?
- Hoe moet het toekomstige tarievenlandschap voor de energie infrastructuur er uit komen te zien?
- Hoe zorgen we voor een eerlijke prijs voor deelname aan het energiesysteem zodat we voorkomen dat een groep mensen de rekening krijgt gepresenteerd wanneer anderen hun aansluiting op het energienet opzeggen?
- Hoe borgen we dat de Nederlandse woningvoorraad in 35 jaar daadwerkelijk verduurzaamt?
- Hoe zorgen we dat klanten die zelf duurzame energie opwekken dit in vrijheid met elkaar kunnen gaan verhandelen?
- Wie in de sector moet in de toekomst welke rol spelen om de energietransitie te versnellen?
- Hoe gaan we om met een meer integrale benadering van de energiedragers elektriciteit, gas en warmte?

- Het Nederlandse marktmodel voor gas en elektriciteit is 'unbundled', geldt dat dan ook voor andere energie infrastructuur zoals een warmtenet?
- Hoe zorgen we ervoor dat consumenten bereid worden om te investeren in verduurzaming van hun woning?

De antwoorden hierop zijn pas deels of nog niet gevonden. Intussen lopen er verschillende trajecten om hier oplossingen voor te vinden zoals de Energiedialoog, de Overlegtafel Toekomst Energievoorziening, de evaluatie van de Warmtewet en de formulering van een nieuwe Warmtevisie en mogelijk een Energieakkoord 2.0. Voor Netbeheer Nederland tekent dit hét unieke moment om op integrale wijze naar een energievoorziening gebaseerd op elektriciteit, gas en warmte te kijken en te komen tot een geïntegreerde aanpak van het energiesysteem. Op zo'n moment is het beter om te streven naar een toekomstvast, integraal wettelijk kader dat daadwerkelijk ondersteunend is aan de transitie, dan een wet aan te nemen met artikelen die de oplossingsruimte voor bovenstaande vraagstukken slechts beperken.

De weg vooruit

De maatschappelijke opdracht voor de netwerkbedrijven is om te zorgen dat de energietransitie tegen de laagste maatschappelijke kosten plaatsvindt en dat de uiteindelijke duurzame energievoorziening betrouwbaar, betaalbaar en bereikbaar is. Deze opdracht stelt de netwerkbedrijven voor stevige nieuwe uitdagingen, omdat het landschap van het energiesysteem drastisch verandert. Consumenten worden prosumenten, het MKB en de grote industrie worden partij in de energievoorziening, centraal opgewekte fossiele energie wordt in toenemende mate vervangen door decentraal opgewekte duurzame energie (met ruimtelijke impact) en er is sprake van een toenemende elektrificatie van de maatschappij. Deze ontwikkelingen hebben impact op het energienet en vragen om nieuwe antwoorden van de netwerkbedrijven. In toenemende mate zullen deze antwoorden gevonden gaan worden in samenwerking met lokale overheden.

Wij pleiten er daarom voor de Energiedialoog te benutten om de contouren van een nieuwe energiewet te verkennen. Naar onze mening heeft Nederland dringend behoefte aan een aantal fundamentele wetswijzigingen om de energietransitie naar een CO₂-arme samenleving te ondersteunen. Op hoofdlijnen bedoelen wij de volgende fundamentele herzieningen:

1. De klant (participerende huishoudens, het MKB en de grote industrie) moet daadwerkelijk centraal worden gesteld in de energietransitie.
2. De publieke kerntaken van de netwerkbedrijven omtrent systeemtaken en marktfacilitering moeten worden verstevigd ten gunste van de energietransitie.
3. Integratie van warmte, elektriciteit en gas en in het verlengde daarvan flexibiliteit en demand response, opslag, conversie, energie efficiëntie (en – besparing) en monitoring, moeten een stevige wettelijke basis krijgen.

Ad 1. Klant centraal

Door de energietransitie wordt de keuzevrijheid van consumenten en bedrijven enorm verbreed. Konden burgers en bedrijven tien jaar geleden alleen een eigen leverancier kiezen, nu zijn er mogelijkheden tot eigen productie met zon, deelnemen in een coöperatie voor wind, rijden op elektriciteit, verwarmen door middel van een warmtepomp, met je buurt collectieve warmteoplossingen ontwikkelen, tot zelf energie leveren aan je burens. Consumenten en bedrijven ondervinden op dit moment belemmeringen om de vruchten van de energietransitie te plukken. Zelfstandige vrije toegang tot de markt, laagdrempelige toegang tot kwalitatief hoogwaardige energiebesparingsdiensten, rechtstreekse beschikking over en controle op de eigenverbruiksdata (en wie daar wat mee doet), deze zaken zijn niet geregeld voor de afnemers. In het geval

van duurzame infrastructuur zoals laadpalen voor elektrische auto's en warmtenetten is niet geborgd dat afnemers kunnen kiezen uit meerdere providers, zodat zij invulling kunnen geven aan hun keuzes om bij te dragen aan de energietransitie. De huidige wettelijke regels houden in het geheel geen rekening met de consument of een bedrijf als centrale actor in het energiesysteem. Wij pleiten voor een fundamentele heroriëntatie op het wettelijke kader, die invulling geeft aan de klant als centrale speler.

Ad 2. Sterk publiek netwerkbedrijf, dat bijdraagt aan de versnelling van de energietransitie

De laatste jaren hebben de gezamenlijke netwerkbedrijven met vele initiatieven de energietransitie ondersteund. Initiatieven die er op gericht zijn om de kosten die de transitie veroorzaakt voor de netwerken (zoals verzwaren elektriciteitsnetwerken en onvoldoende afschrijvingstermijn voor de gasnetten), in beeld te brengen en instrumenten te ontwikkelen om deze kosten zo laag mogelijk te houden (smart grids-aanpak). Ook initiatieven om te borgen dat in de transitie steeds optimale lokale afwegingen gemaakt kunnen worden tussen bron, infrastructuur en gebruiker. Deze inzet is gebaat bij voldoende ruimte voor de netwerkbedrijven om in te spelen op wat gemeenten, consumenten en bedrijven (groot en klein) aan energiekeuzes maken. Hoewel we onmogelijk kunnen inschatten welke keuzes er allemaal aan de orde kunnen zijn in de komende jaren, faciliteren de netwerkbedrijven nu al het lokaal delen van energie, of het flexibel laden van elektrische auto's, of energiebesparing, of gemeenten en provincies met informatie over vraagstukken van integrale gebiedsontwikkeling (inclusief energie) en systeemintegratie. Het is noodzakelijk dat de publieke netwerkbedrijven kunnen beschikken over een instrumentenmix ('toolbox') die zij doelgericht kunnen inzetten voor het optimaal beheren van de energienetten ten behoeve van een duurzaam energiesysteem, en het faciliteren van bestaande en nieuwe partijen zoals energiecoöperaties, lokale optimizers en EV-dienstverleners.

Ad 3. Integratie van warmte, elektriciteit en gas een stevige wettelijke basis geven

De energievoorziening is het meest essentiële onderdeel van de oplossing om te komen tot een CO₂-arme maatschappij. Voor de energietransitie is het van cruciaal belang dat er een wettelijk kader komt dat in iedere lokale situatie een integrale afweging tussen warmte, gas en elektriciteit mogelijk maakt. Hiervoor zullen aanpassingen nodig zijn in de spelregels. Zowel op het gebied van techniek, tarifiering, marktfacilitering en rolverdeling.

De Wet onafhankelijk netbeheer biedt nu voldoende duidelijkheid voor afbakening

Bovenstaande ideeën zijn onderdeel van onze inzet in de Energiedialoog. We zijn ons ervan bewust dat hiervoor nog geen beleidsconsensus bestaat. Daarom vinden wij dat het gezien de huidige omstandigheden beter is om geen tussentijdse wetwijziging op het punt van afbakening door te voeren die oplossingen voor transitie-vraagstukken eerder dichtzet dan mogelijk maakt. Dit geeft ons de mogelijkheid om samen met alle betrokken partijen met een toekomstbestendig voorstel te komen. De start van de Energiedialoog versterkt deze gedachte. De uitkomsten van deze dialoog kunnen in belangrijke mate bijdragen aan de invulling van een fundamenteel nieuwe energiewet. Op deze manier kan iedereen daar op reageren en kan dit vervolgens goed bediscussieerd een plek krijgen op de Beleidsagenda Energie, die de kaders aanreikt voor het energiebeleid van het volgende Kabinet.

De Wet onafhankelijk netbeheer (Won) biedt voor dit moment duidelijke spelregels en afbakening. De netwerkbedrijven accepteren én respecteren de principes die gelden. Uit het recente besluit van de ACM (ACM/DE/2016/202317) inzake de uitvoering van nevenactiviteiten door netwerkbedrijven, blijken deze regels goed toepasbaar te zijn.

Tot slot

Ons rest nog een laatste aandachtspunt. Dit wetsvoorstel regelt dat de netbeheerders verantwoordelijk worden voor het inkopen van de netverliezen op het gassysteem en dat zij hiervoor de kosten op zich nemen. Deze wetswijziging staat echter haaks op de binnenkort door ACM te nemen methodebesluiten voor de tarieven van de netbeheerders voor de periode tot 2022, waarin hier geen rekening mee is gehouden. Netbeheer Nederland stelt daarom voor dit onderdeel uit het wetsvoorstel te schrappen.

Met inachtneming van het bovenstaande is Netbeheer Nederland dus voorstander van het op korte termijn doorvoeren van het merendeel van de wetswijzigingen. Nu de rol en verantwoordelijkheden nader vastleggen, leidt er evenwel toe dat we het risico lopen dat de energietransitie wordt vertraagd. De huidige WvN biedt een voldoende helder kader waar elke partij mee uit de voeten kan.

Namens de gezamenlijke netbeheerders,

André Jurjus

P-16-25
mei 2016